

»Knjižnica kot vsaka druga ustanova ima smisel šele takrat, ko seže prek svojih zidov«

Pogovor z dr. Jernejo Ferlež

Borut Gombač
Univerzitetna knjižnica Maribor
borut.gombac@um.si

Ko so me sodelavke iz knjižnice vprašale, če bi za Knjižničarske novice hotel narediti intervju s tabo, sem bil seveda takoj ZA. Rekle so: »Če kdo, potem jo poznaš ti!« Res je, leta 1992 sva se še z nekaj kolegicami in kolegi istočasno zaposlila v Univerzitetni knjižnici Maribor. In že to dejstvo ljudi poveže. Pozneje so naju gotovo povezali tudi sorodni pogledi na knjižničarstvo, literaturo, glasbo, fotografijo, film in življenje v vsej svoji barvitosti nasploh. Prijateljevanje sva večkrat nadgradila tudi s skupnim organiziranjem knjižnih oziroma obknjižnih razstav in dogodkov. In priznati moram, da bi bila moja tovrstna bibliografija brez tvojih zmeraj svežih idej, ustvarjalnih nadgradenj in izjemnih organizacijskih sposobnosti občutno skromnejša. Še posebej dragoceni so bili zame tisti najini neformalni pogovori o formalnih rečeh ob kavi ali v času zunaj službeno predpisanih ur. Zaradi vsega tega bi te zelo težko takole uradno intervjuval, ampak bodo moja vprašanja morda bolj neformalne narave.

Najprej seveda čestitke za več kot zaslužen nagrado. Pravzaprav si za različna področja svojega bogatega delovanja prejela kar nekaj pomembnih nagrad. Tokrat gre za najpomembnejšo stanovsko nagrado. Kaj ti pomeni?

Najlepša hvala. Zelo sem je vesela. Ko sem iz domačega nabiralnika vzela pismo, iz njega potegnila dopis in pred hišnimi vrati prebrala, da sem prejemnica Čopove diplome, sem bila iskreno ganjena. Najvišje priznanje stanovskih kolegov je tako lepo leglo čez nekakšen občutek samoumevnosti, ki ga človek pridela ob dolgotrajnem delu v istem okolju, da se me je res globoko dotaknilo. Pridobiti zavedanje, da si v delovnem okolju opažen in spoštovan, je na poseben način

dragoceno, zlasti če ni prav pogosto. Počaščena sem tudi, da je pobudo za nagrado dala lokalna veja našega stanovskega društva, torej strokovna skupnost, ki me najboljše pozna. Tako priznanje nedvomno daje tudi moč za naprej. Ne nazadnje me ob pokojninskih reformah zadnjih let približno tretjina delovne dobe še čaka, če bo vse po sreči.

Oba sva bila že pred zaposlitvijo v knjižnici ljubitelja knjig in oba sva se seveda vsak s svoje izobrazbene startne pozicije, ki je bila že v osnovi povezana tudi s knjižničarstvom, z velikimi očmi pognala v labirintni svet Univerzitetne knjižnice Maribor. Sam sem kljub ljubezni do knjig in do svoje najljubše tete, ki je bila

■ Dr. Jerneja Ferlež iz Univerzitetne knjižnice Maribor, bibliotekarska višja svetica s 27-letnimi izkušnjami v knjižničarski stroki, prejemnica Čopove diplome za leto 2019. (fotografija Maj Blatnik)

prav tako knjižničarka, kot otrok in nekoliko kasneje sanjaril, da bom postal športni komentator, rock pevec ali poklicni pisatelj. Pa še kakšna podobno utopična sanjarija bi se našla. To, da bom postal knjižničar, je bila kljub obiskovanju »srednje šole knjižničarske usmeritve« le želja, ki je, kot se mi zdi danes, globoko skrita v meni tlela že od malega. Pa ti? Kakšne so bile tvoje otroške poklicne sanje?

Res je, v Univerzitetni knjižnici Maribor sva se zaposlila tako rekoč istočasno. Tiste prve zmedene dneve, ko si v množici novih obrazov še ne zapomniš, kako točno je komu ime, zato se situacijam, ko jih je treba imenovati, če se le da, izogneš – sva dala skozi skupaj. Mogoče takrat niti drug za drugega nisva točno vedela, kako nama je ime. Potem sva z najino širšo generacijo

kolegov – takrat nas je bilo precej – in generacijo bolj izkušenih skupaj rasla in postajala sčasoma tudi sama vedno bolj prepojena s knjižničnimi izkušnjami in anekdotami.

Moja otroška poklicna želja je bila, vsaj prva, ki se je spomnim – postati profesorica francoščine. Obrnilo se je tako, da se francoščine sploh nisem nikoli učila in je danes niti ne znam, kaj šele, da bi jo lahko poučevala. Je pa res, da sem pod vplivom družinske nagnjenosti k sistematiki – moja starejša brata sta bila prava mojstra izdelave seznamov, tabel, statistik, primerjav in evidenc vseh sort – tudi sama že v šolskih letih izdelovala nekakšne majhne kataložne listke in celo mini katalog knjig z domačih polic. Na lističe sem zapisovala osnovne podatke o knjigah in jih vlagala vanje, nekeje pa mora še vedno biti lesen predalček, v katerem sem njihove dvojnice nato zlagala po vsebini. Katalogizacija in klasifikacija v malem. Kot študentka sem nato izdelovala podoben katalog, v katerem sem hranila navedbe o literaturi o etnoloških temah, ki so me zanimale ali o katerih sem pač brala. Včasih se prav nasmejim, ko se tega spomnim, in si rečem, da sem mogoče na neki način – knjižničarka po duši ...

Ob bibliotekarstvu si študirala tudi etnologijo? Je bila odločitev za študij bibliotekarstva že v osnovi povezana z željo po delu v knjižnici ali le nekakšna bolj ali manj priložna dopolnitev študija etnologije?

Ta izbira je bila do neke mere naključna. Etnologijo sem izbrala z veliko mero želje po tem študiju, kot drugo smer na Filozofski fakulteti pa sem sprva poslušala predavanja, ki me nekako – niso navdušila. Kmalu sem se zato odločila drugo študijsko smer zamenjati in nanoslo je, da se je bilo treba odločiti v trenutku. Bibliotekarstvo je prav takrat s Pedagoške prešlo na Filozofsko fakulteto, bila sem študentka prve generacije na Filozofski. Mogoče me je nekeje iz ozadja obšlo tudi tisto staro nagnjenje do listkov in katalogov, do razvrščanja in sortiranja, pa seveda do knjig nasploh, zato sem se res zelo na hitro prepisala na bibliotekarstvo in pozneje v tem študiju zelo uživala. Ko sem na dan zagovora diplome dobila še vablivo

ponudbo za prvo službo – povabila me je spoštovana bibliotekarka Breda Filo, ki je bila takrat tudi moja profesorica – sem bila prepričana, da je bil trenutek odločitve ob začetku študija zelo posrečen. Zadnje čase se mi zgodi, da se vprašam, kaj bi bilo, če bi takrat izbrala drugače, če bi me v tistem hipu zamikala kaka druga študijska smer. Skoraj gotovo se potem nikoli ne bi znašla v knjižnici, no, ne na tej strani, med uporabniki pa zagotovo ... Pri delu bi srečevala druge ljudi, se razvijala drugače, kdo ve, kaj bi počela in v katerem poklicu bi se naposled znašla. Priznam, da so mi taka ugibanja prav dražljiva, čeprav jih dlje od ugibanj seveda ni mogoče premakniti. Vsekakor ne bi nikoli postala učiteljica francoščine, od tega sem se odmaknila že v srednji šoli, ko sem izbrala druge jezike.

In kasneje? Koliko vzporednic si našla med bibliotekarskim vsakdanom in etnologijo? Pa pri tem seveda ne mislim le na obdobje, ko si bila strokovna referentka za etnologijo. Je tvoje vsakdanje delo v knjižnici zaviralo »etnološko radovednost« ali jo je morda celo vzpodbujalo?

Etnologija in bibliotekarstvo sta ves čas odraslosti ostali pomemben del mojega bivanja. Pri delu v knjižnici sta se res najbolj neposredno staknili v obdobju, ko sem bila ob drugem delu nekaj časa tudi strokovna referentka za etnologijo, velikokrat pa mi je bolj posredno kot neposredno moj etnološki pogled na življenje nasploh, ki vključuje enakomerno zanimanje za vse plati, oblike in nianse življenja, pomagal pri zastavljanju konceptov tudi pri delu v knjižnici, zlasti pri razstavah, predstavitev knjig in srečanjih z avtorji. Seveda je marsikdaj prišlo prav tudi znanje iz etnoloških predavalnic in s terenov. Sicer pa sta ti dve karieri načeloma tekli časovno vzporedno, a vseeno razmeroma ločeno. Moje delo v knjižnici je bilo pač tako, da je etnologija morala čakati na večerne in zlasti na zgodnje jutranje ure, ko je bila službena naprava za evidenco delovnega časa »na off«, otroci pa v posteljah. Bibliotekarstvo je bilo in je moj poklic, ki sem ga vedno opravljala z velikim zagonom in mnogimi lepimi, poučnimi in izpolnjujočimi

občutki ter občasno seveda tudi z njihovim nasprotjem, etnologija pa je ostajala nekakšno permanentno zunanje zatočišče radovednosti in raziskovanja, ki se mu nisem nikoli hotela zares odpovedati. Včasih ju je bilo zelo naporno usklajevati. Če je etnologija v moje knjižnično delo vnašala širok pogled, je bibliotekarstvo obratno v mojo etnološko pot polagalo sistematično. In prav ta prepletena dvojnost je nekaj, česar se pri sebi zavedam od nekdanj – dvojnost med nečim razprtim in plavajočim na eni strani ter sistematičnim in utirjenim na drugi. Tudi ob razmišljanjih o študiju sem se gibala znotraj teh dveh vzgibov – po eni strani me je vlekel bolj k umetnosti, po drugi k znanosti. Študijsko in poklicno je druga smer očitno zmagala, intimno pa se tudi prva ni dala. Po dolgih letih prisilnega mirovanja se je nekako pritihovala na površje. Pri čemer je vsaka izkušnja, vsak majhen detalj, ki se je v letih nabral, pomemben za končno sliko, o tem sem prepričana.

Res je, bibliotekarstvo je stroka, ki se s svojimi zapletenimi pravili dotika vseh področij človekovega znanja in ustvarjalnosti. Na eni strani se včasih zdi, da zaradi zapletenosti svojih pravil, ki se ves čas še izpopolnjujejo, postaja sama sebi namen, na drugi strani pa je dobrodošla in nujna krotilka nevarne anarhičnosti in nedoslednosti današnjega sveta. Koliko pravil je po tvojem mnenju potrebnih, da knjižnica diha, hkrati pa ne podleže površnosti, nedoslednosti ter nezanesljivosti in nepreglednosti, kar je v zadnjih letih še posebej aktualno?

Kot človek sem bolj iz tistega spektra, ki prisega na to, da pravila ne smejo dušiti, ne sme jih biti preveč, ni dobro, če so tako zapletena, da njihovo razumevanje prevaga nad njihovo prvotno namembnostjo in uporabnostjo. Kaj šele, da obstajajo zato, da proces zapletajo, podaljšujejo, dražijo ali vzpostavljajo vzrode nadvladovanja, kar je, ko razmišljamo o pravih nasploh, ne tako redek pojav. Po drugi strani so pravila na neki način nujna sestavina vsakega malo večjega sistema, ki teži k temu, da bi bil urejen. Če ureja vse znanje sveta, toliko bolj. A težko je seveda reči, koliko pravil

je dobra, prava mera. Knjižnice so sistemi, ki temeljijo na redu in urejenosti. Njihov red je njihova primarna vrlina, če naj tistemu, ki nekaj išče, naposled omogočijo, da to najde. Knjige se na policah še ne zlagajo same, če pa se že, je moral nekdo najprej pripraviti algoritme, po katerih se, dokumenti se kljub vsemu razvoju tehnologije brez neke podložene strukture ne razvrščajo po nobenem kriteriju, informacije same po sebi pač samo so – ogromno jih je in njihova rast je povrhu vsega enormna. In kdor knjigo, dokument ali informacijo v vsem tem morju vsega obstoječega išče, jo bo lahko našel samo, če je v ozadju neki red, sistem ali z bibliotekarskim jezikom – klasifikacija. Ne red zaradi sebe, ne zato da imamo z njim delo, ne zato ker smo tega vajeni, ampak vedno znova s premislekom zato in tako, da bo olajšal iskanje.

Zanimiv je na drugi strani iste linije tudi proces iskanja. Velikokrat res najdemo, če le znamo uporabiti knjižnice, tisto, kar iščemo, a obstaja še tisti drugi, najlepši del, ko mimogrede najdemo tudi tisto, česar sploh nismo iskali, a nam pomaga pri razrešitvi problema. Pogosto na drugačen način, z drugega zornega kota, inovativno. Ali celo rešuje neki čisto drug problem, ki ga na začetku iskanja sploh nismo imeli v mislih. Pri čemer je »problem« seveda lahko tudi dobri stari bralni užitek, denimo. Serendipity je težko prevedljiv termin za ta izredno zanimiv pojav, ki me je fasciniral že od časov študija. Neredko ga na svoji koži izkusim tudi sama kot iskalka. Pravzaprav komaj čakam, da me doleti, saj je to nekaj, česar ne moreš izkusiti načrtno. V slovenščini mu ponavadi rečemo naključnost, a se mi zdi, da prevod ne pokrije povsem širine pojava.

Se povsem strinjam. Tudi mene že nekaj časa vznemirja razmerje med ciljnostjo in naključjem. Iz zgodovine je znano, da je prav tesna povezava enega in drugega razlog številnih najpomembnejših znanstvenih odkritij. Takšno naključje ponavadi pomeni tudi prehod, prehodnost. Morda sem se prav zaradi tega ob branju zgornjega odgovora spomnil na še eno izmed tvojih zelo pomembnih in odmevnih dejavnosti,

to je postavljanje knjižnih oziroma multimedijskih razstav z zelo široko tematsko paleto. Kar zajetno število sva jih pripravila skupaj in pravzaprav sva na svoj način zmeraj težila prav k temu, da so bile nekako odprtega značaja, da so puščale možnost bolj ali manj naključnega prehoda, sodelovanja nečesa ali nekoga zunaj strogo osrediščene tematike.

Seveda si veliko izvrstnih tovrstnih razstav naredila tudi sama ali s pomočjo službenih kolegic in kolegov. Postavljala si jih tudi zunaj knjižnice. Naj na tem mestu omenim vsaj legendarno razstavo »Nemci in Maribor«, ki je postala eden izmed temeljnih in najuspešnejših dogodkov EPK-ja.

Ko se kar precej časa, ki ga pozneje sicer hitro zmanjkuje, pred samim postavljanjem določene razstave dobiva, da, tavajoča v megli, postaviva njene vsebinske in vizualne smernice, je eden tvojih prvih stavkov zmeraj: »Kaj ko bi tokrat razstavo naredila popolnoma drugače?« In to se v največji meri prav po tvoji zaslugi kasneje tudi zgodi. Takšen unikaten način postavljanja razstav, ki vsakič znova v veliki meri zahteva tudi nove temelje, je seveda veliko manj udoben in je praviloma tudi izvedbeno zahtevnejši, a vendar ...

... A vendar je tako veliko večji izziv. In na koncu zadovoljstvo, ko se izcimi nekaj, česar vnaprej nisva načrtovala, ker takrat te možnosti nisva še niti poznala – utrne se spotoma, mimogrede, iz proste debate, iz puščanja časa, da teče in se nevarno bliža dnevu, ko je treba vse dokončno oddati, včasih celo iz obupa, da tokrat pa res ne bo nič iz čisto nove zamisli ... Se spomniš razstave, ko se nama nikakor ni posvetilo, kako upodobiti temno snov, svetlobo, neznano v tem konceptu ... Ko sva o tem debatirala z oblikovalcem, je njegova visoko noseča žena, ki ga je pravzaprav samo spremljala in po malem prisluškovala naši debati, naenkrat izrekla znameniti »Kaj pa če bi ... « in s tem rešila najine nekajmesečne zagate.

Najin izziv je vedno znova, kako

vizualizirati pojave, povezane z besedami, besedili, pojavi in koncepti. Kako povezati literaturo in znanost, kako najti manj vidne povezave med njima. Kako, če je le mogoče, k sodelovanju pritegniti znanstvenika. Kako k reakciji pritegniti gledalca. Kako v enakovredno snovanje razstave vključiti tudi oblikovalca. Kako obliko zasnovati tako, da ne bo le čeden okvir tistega, kar želiva povedati, ampak bo tudi sama po sebi del razstavljenega. Kako razstavo narediti vizualno zanimivo, čeprav so eksponati velikokrat – besede. Kako to narediti v razmeroma kratkem času in z nizkimi sredstvi, ki so na voljo, a z zanimivo ekipo, ki jo običajno pritegneva – oblikovalec (z razmišljujočo ženo) in odlična ekipa knjižnične knjigovoznice. Vsako leto se malo ustrašijo najinih »odštekanih« zamisli in nato vsako leto z nama uživajo v izvedbi. Postavljanje razstav na ta način je hkrati poseben ustvarjalni užitek in hkrati posebna muka. Izziv je vedno znova tudi naslov. Tega določava čisto na koncu in skoraj nikoli z lahkoto. Zadnje čase sva se nekako navadila, da je, podobno kot so odprte in k sodelovanju vabeče razstave nasploh, odprt in v razmišljanje pritegujoč tudi njihov naslov. Pogosto mu manjka začetek, konec ali kar oboje. Gledalec je tako povabljen, da razmišlja, dopolnjuje, pogleda podrobno. Ali gre preprosto mimo, če mu do tega ni. To je specifična knjižničnega razstavišča, kjer se ob razstavi sprehodi kakih tisoč ljudi na dan, le nekaj pa je takih, ki jih razstavljeno na poti do izposoje ali čitalnice za nekaj časa tudi ustavi. In še nekaj takih, ki pridejo prav zato, da si razstavo ogledajo. Kako ustaviti vsaj nekaj tistih, ki bi šli sami po sebi mimo ... Lani, ob podiranju razstave o bralnem užitku, je k nama sramežljivo pristopil mladenič, še dijak, in prosil, če lahko dobi drobcen košček razstave, ker bi ga rad dal doma na steno. Kako se človek potem tega početja ne bi vedno znova loteval s »Pa vendar ...« in »Kaj pa če bi ...«.

Hja, teh odzivov je bilo kar nekaj. Meni je na primer ostala zelo v spominu tudi odlična pisateljica Mojca Kumerdej, ki si je z velikimi žarečimi očmi Temno snov, kot nama je kasneje priznala, navdušeno z vseh zornih kotov ogledala dvakrat

uradno in enkrat takole na skrivaj. Seveda so bile kdaj tudi kritike, bolje rečeno nestrinjanja, recimo z nekaterimi razstavljenimi verzi na razstavi o tabujih v slovenski mladinski poeziji »Usta, polna česna«. Ampak, jasno, tudi druga mnenja so zmeraj dobrodošla. Pri tem moram nujno dodati še, da so ob razstavah na razstaviščih pogosto potekali tudi odprti debatni klubi. Še ena tvoja odlična ideja, ki dodatno aktivira razstavljeno gradivo in predvsem njene obiskovalce. To so pravzaprav uporabniki knjižnice sami. Vem, izrabljena fraza, ampak ne nazadnje, tu smo zaradi njih. Delala si tudi kot informatorka. In kolikor se spominjam, si bila med bralci priljubljena in spoštovana. Kako se spominjaš tistih časov?

To so bili časi! Moje prvo desetletje v knjižnici je bilo v veliki meri povezano s pultom z napisom Informacije. Čeprav zna biti delo z ljudmi brez dvoma včasih tudi naporno, je predvsem izjemno poučno in izpopolnjujoče. Od uporabnikov in zaradi njih sem se ogromno naučila. Stik z ljudmi, vživeljanje v njihov pogled in potrebe, iskanje z njimi in za njih so procesi, ki so sami po sebi zelo zanimivi. Najbolj me je, tudi raziskovalno, intrigriral razkorak med načinom, kako uporabniki sprašujejo, in načinom, kako reči poimenujemo knjižničarji. Za kolege strokovne referente, ki v postopku obdelave gradivo geslijo, sem zato izza pulta začela pripravljati datoteke dobesečno zapisanih vprašanj uporabnikov – v upanju, da jim bodo pri delu v pomoč. Vedno znova me je presenečala tudi raznovrstnost vprašanj. Domišljala sem si, da sčasoma poznaš vsa in imaš zato nekega dne odgovore tako rekoč v rokavu. Pa ni tako. Skoraj neverjetno je, kako se po letih in letih odgovarjanja na vprašanja uporabnikov med mnogimi ponavljajočimi vedno znova pojavljajo tudi povsem nova. Z iskanjem odgovorov nanje se človek nauči reči, v katere sicer verjetno nikoli ne bi usmerjal svoje radovednosti. Ker je v njih velikokrat tudi precej humorja, je bilo na tem mestu med drugim kar nekaj smeha. Hkrati je bilo prvo desetletje dela v UKM tudi čas, ko smo, takrat še mladi

in polni sveže samozavesti in lukenj v izkušnjah, dobivali priložnosti, da smo se izpopolnjevali, sledili razvoju stroke, celo koordinirali velike reči, kot je bilo, denimo, obeleževanje stoletnice UKM. Če prav pomislim, se nismo niti zavedali, kako nas je takratna ravnateljica, dr. Irena Sapač, s skoraj neopazno roko vodila kot sebi enake v strokovni napredek. Znala je prepoznati potencial v mlajših sodelavcih, znala nam je tudi zaupati in šele zdaj, za nazaj, vidim, kako dragocen je bil ta njen pristop. Izkoristila bi priložnost, da se ji za to javno zahvalim.

Nekaj let si bila vodja izposoje. Ker delam v Čitalnici, si bila torej tudi moja »šefica«. Odkrito rečeno se tistih časov spominjam tudi s kančkom nelagodja. In prav to je povezano z naslednjim vprašanjem. Nelagodje namreč ne izhaja iz tega, da bi ti kot vodja naredila kar koli narobe. Obratno – bila si odlična »šefica«, učinkovita, odprta in pravična do vseh. Zaplete si sprti razreševala z velikim čutom za značajske posebnosti vsakega od nas. Pa vseeno mi je bilo nekako ljubše iti s tabo na kavo takrat, ko si v knjižnici opravljala druge delovne naloge. Kaj to pomeni? Prepričan sem, da to nikakor ni povezano s konkretnim načinom tvojega vodenja izposoje, ampak s pavšalnim in globoko zakoreninjenim pogledom na odnos nadrejeni podrejeni, ki sem mu, naj mi je to še tako nerodno priznati, očitno vsaj deloma podlegel tudi sam. Je takšen pogled treba izkoreniniti, spremeniti? Imaš občutek, da je za vzpostavljanje avtoritete s pozitivnim predznakom že v osnovi nujen tudi nekoliko bolj formalen odnos? Ali pa se spoštovanje in s tem zaupanje lahko zgradi tudi drugače?

O spoštovanju, zaupanju in avtoriteti imam zelo trdno stališče. Avtoriteta po mojem prepričanju izhaja neposredno iz prvih dveh – spoštovanja in zaupanja. Vsaj zame je pri tem zelo pomembna še ena komponenta, ki jo težko prav poimenujem. Če se trudim poiskati prave besede, je morda še najbližje – občudovanje zaradi

znanja. Tako pri nadrejenih kot podrejenih in tudi pri »vzporednorejenih« avtoriteto spontano začutim, če me očarata njihovo znanje in še ena lepa lastnost – iskrenost. Težko ocenim, kakšna sem bila sama kot vodja, upam, da vsaj znosna, zavedam pa se, da je to položaj, ki mi značajske ni pisan na kožo. In prav imaš – tudi prijateljstva so manj obremenjena, če se mednje ne vmeša hierarhičnost. A sem prepričana, da je tudi odnose, formalno zaznamovane z nadrejenostjo in podrejenostjo, mogoče speljati v prijetno, vsebinsko usmerjeno sodelovalnost. Za to sta po mojem mnenju potrebna samozavest in avtoriteta, in tu se krog zapre.

Zate je značilen zelo izostren čut za sočloveka. Ta se kaže prav pri vseh tvojih dejavnostih od organizacijskih do informatorskih, krasi pa tudi tvoje knjige ter revijalne in druge prispevke, tako strokovne kot leposlovne, s katerimi nas presenečaš zadnje čase. Ob tem te odlikuje tudi izrazit smisel za vizualno estetiko, prostor, detajle ... Vse to znaš odlično povezati s funkcionalnostjo. Tega v knjižnici ne izkoriščaš le pri postavljanju razstav, ampak tudi pri sooblikovanju njene vizualne podobe nasploh. Pri tem zlasti izstopa postavitve novega usmerjevalnega sistema UKM.

Nov usmerjevalni sistem UKM je nastajal dolgo in pri njem je ekipa knjižničarjev, ki sem jo usklajevala, zelo učinkovito in prijazno sodelovala z mlado študentko arhitekture. Gre za premišljen vsebinski koncept, ki ob nujnih označevalnih elementih obsega tudi nadgradnjo v obliki grafičnih elementov, poimenovanj študijskih sob in zanimivih citatov ljudi, po katerih so te poimenovane. Citati se v nekaj primerih znajdejo v najbolj nepričakovanih kotičkih knjižnice, za marsikoga pa je presenetljiv tudi izbor imen njihovih avtorjev. Pri njem smo težili h generacijski in vsebinski raznolikosti, kriteriji pa so, med drugimi, bili, da je oseba s svojim delom navdihujoča, da doslej še ni bila deležna podobnih izpostavitve in da je na tak ali drugačen način povezana s knjižnico. Tako se v naboru znajdetta, denimo, Jaro Dolar, ki je svoj čas knjižnico

vodil, pa tudi raper Mito, za katerega se je šele naknadno izkazalo, da je veliko ur prebil v njenih čitalnicah. Ob njiju pa še 26 drugih – znanstveniki, literati, pevci, športniki, gledališčniki, zdravniki ... In naš ljubi, prekmalu preminuli kolega Dušan Poropat. Domišljenost vizualne podobe sistema kot celote je nedvomno zasluga nadarjene mlade arhitektke, s katero smo se res odlično ujeli. Pravzaprav bi bilo lepo, če bi eno od študijskih sob poimenovali tudi po njej ...

Zadnja leta si v knjižnici odgovorna za stike z javnostjo. Zdi se, da ti pri tem ne gre le za golo obveščanje o tem, kaj knjižnica ponuja kot del svoje osnovne dejavnosti ali nadgradnje v obliki razstav, predstavitev knjig, okroglih miz in simpozijev, ampak za predstavljanje ustanove kot kulturnega in znanstvenega središča, ki aktivno sooblikuje podobo mesta samega. Sam si polnokravnega kulturnega utripa v mestu brez Zasedanj s knjigami (še enega tvojih projektov) sploh ne znam več predstavljati. Kako pomembna se ti zdi tovrstna dejavnost knjižnice?

Brez dvoma – zelo pomembna. Vsekakor je dobra promocija knjižnice zame šele nadgradnja njene dobre ponudbe. Njen spretni, realni, osmišljeni odsev in nič več kot to. In res je, strinjam se s trditvijo, ki si jo položil v vprašanje. Izjemno pomembno se mi zdi, da je knjižnica ob tem, da ima sodobne storitve, urejene police, prijetne študijske prostore in prijazne knjižničarje, tudi relevanten kulturni producent v svojem okolju. Zanimive razstave, predstavitve knjig, znanstvena srečanja in ne zadnje raziskovalna in umetniška ustvarjalnost njenih zaposlenih se mi zdijo enako pomemben kamenček v mozaiku vsega, kar knjižnico dela v nekem okolju ugledno, uporabno in priljubljeno. Zasedanja s knjigami, ki sva jim pred leti skupaj dala ime, sama po sebi pa so nadaljevanje dolgoletne knjižnične tradicije predstavljanja zanimivih knjig in njihovih avtorjev, so gotovo med njimi. Zadnje čase je obisk teh dogodkov zelo lep, veliko pa je tudi arterjev, ki se želijo v ciklusu Zasedanja s knjigami predstaviti. Žanri so tudi v tem pogledu zelo raznoliki. Zame je ta ciklus, ki ga v UKM koordiniram, zanimiv izziv, priložnost

za spoznavanje ustvarjalnih ljudi in znova tudi oblika spoznavanja vsebin, ki bi me drugače marsikdaj zaobšle. Iskreno povedano so tudi dobrodošel občasen umik od sicer ure in ure trajajočih priprav številnih variant objav, napovednikov, urnikov in drugih rutin, ki so seveda neizbežen spremljevalec dela tistega, ki je odgovoren za stike z javnostmi. Ta naziv sam po sebi se mi niti ne zdi pretirano posrečen, saj smo z javnostmi tako ali drugače v stiku vsi, še manj sem vesela, če mi rečejo »naša piarovka«. Izredno ljubo pa mi je neko drugo poimenovanje, ki ga je pred leti mimogrede skovala sodelavka – skrbnik/-ca ugleda. Poimenovanje uradno seveda ne obstaja in ga ni na moji vizitki, a se ga nikakor ne bi branila. Zdi se mi namreč, da zelo lepo poimenuje tisto, kar vidim kot bistvo svojega sedanjega dela v knjižnici.

Ko sem na začetku najinega pogovora govoril o tem, kar naju povezuje, sem pozabil omeniti eno izmed bistvenih komponent: to je humor. Ta tudi sicer zlahka briše tudi najbolj neprebojne meje ter bogati svetle in blaži temne strani življenja. Pri stikih z bralci kot tudi s sodelavci je zato še kako dobrodošel. Nič nenavadnega torej ni, da mi je tako zelo pri srcu še ena izmed tvojih nekonvencionalnih domislic, to je knjiga 110 anekdot, izdana ob stodesetletnici knjižnice. Tudi ti meniš, da na svoj način pove o knjižnici in njenih uporabnikih več, kot bi morda kdaj koli lahko povedala kakšna njena bolj resnobno zadržana knjižna sestra?

Seveda. No, morda se ravno skozi to knjižnico zrcali nekaj tistega etnološkega pristopa, o katerem sva se pogovarjala na začetku. Ne razlagati zviška, ampak povedati skozi izkušnje in občutke slehernika, ki se ga tema dotika. Zamisel za zbiranje 110 anekdot se je med kolegi v Komisiji za promocijo UKM porodila leta 2013 ob obletnici knjižnice. K zapisovanju smo povabili takratne in predhodne sodelavce in seveda tudi uporabnike. Nastala je izjemno simpatična zbirka – skupaj sva jo uredila –, ki skozi humor, fotografije in pripovedi, od katerih so nekatere skoraj ponarodele, druge pa bi lahko bile tudi kmalu pozabljene, slika

vsaj pol stoletja življenja knjižnice, tudi zakulisnega. Zelo pisanega življenja – skupnost kolegov različnih generacij in tudi njihova povezanost z uporabniki je v UKM tradicionalno močna, upala bi si trditi, da je nekaj posebnega. Tako sem jo zaznala, ko sem, ko sva, na začetku devetdesetih prejšnjega stoletja vanjo vstopila, tako sem jo zaznavala celo že prej kot uporabnica. Zelo posrečena se mi zdi tudi oblikovna podoba zbirke knjižničnih anekdot, katere naslovnica ima v površino vtisnjen dobri stari kataložni listek – same sebe.

Zahvaljujem se ti za obširne ter zelo poglobljene odgovore in se ob tvojih novih ustvarjalnih domislicah, projektih in dejavnostih veselim tudi najinih nadaljnjih sodelovanj. Predlagam pa, da najinega pogovora ne končava v knjižnici, ampak greva še na »Sprehod iz knjižnice v mesto«. Pa saj knjižnica se ne konča tam, kjer se končajo njeni zidovi. Se strinjaš?

Knjižnica kot vsaka druga ustanova ima smisel šele takrat, ko seže prek svojih zidov. Zato se mi zdijo dogodki, kot so serije sprehodov Iz knjižnice v mesto, pa ne nazadnje tudi Študentski oktober, enako pomembni kot prizadevanje, da pride knjiga, ki jo uporabnik naroči iz skladišča, v njegove roke v čim krajšem času. Ko se od detajla v knjižnici – zanimivega gradiva, fotografije, rokopisa ali česa drugega – s skupino uporabnikov sprehodimo v mesto do prostora, ki je z njim vsebinsko povezan, ne povežemo le dveh ali več elementov iste zgodbe, ampak med drugim na enega lepših načinov z uporabniki povežemo nas same. Meja med nami postane čisto tanka ali je sploh več ni. Navsezadnje – tudi mi smo bili uporabniki, preden smo postali knjižničarji, in bomo gotovo to še potem, ko knjižničarji ne bomo več. Če bo pokojninska reforma mila ... Tudi tebi hvala – za zanimiva vprašanja, predvsem pa za številna krasna ustvarjalna sodelovanja. ●